

NYHEDSBREV NR. 5 - 2005 - ÅRGANG 3

Indhold

Kostald til 6 mio. kr.	s. 2
Holckenhavn får nyt gulv	s. 3
Fredet skole går under jorden	s. 4
Uddeling til bevaring af det enestående	s. 7
Fem moderne villaer fredes	s. 8

KULTURARVSSTYRELSENS NYHEDSBREV

SLOTSHOLMSGADE 1
1216 KØBENHAVN K
TLF 72 26 51 00

REDAKTION:
KENNETH BO JØRGENSEN
kbj@kuas.dk
TLF 72 26 51 15

230 minder fra industriamfundet er nu udpeget

Små og store fabrikker, el- og vandværker, mejerier og bryggerier, skibsværfter og havne. Gamle anlæg fra industriamfundets tidligste barndom sammen med topmoderne, højteknologiske virksomheder.

I alt 230 industrianlæg og industrimiljøer i Danmark har landets museer og kulturmiljøråd foreslået som bevaringsværdige industriminder. Det sker som et led i projekt "Industriamfundets KulturArv". Det er første gang, at der er skabt et landsdækkende og samtidigt overblik over bevaringsværdige industrianlæg. Udpegningen skal dels danne grundlag for at udvælge de 25 vigtigste industriminder på nationalt plan, dels skal det bruges i det daglige bevaringsarbejde lokalt og regionalt.

KulturArvsstyrelsen vil i de kommende måneder bearbejde materialet i dialog med museerne og samle det til et "industrihistorisk danmarkskort" på hjemmesiden.

På et møde i Horsens med mange af de museums- og kulturmiljøfolk, som

har været involveret i arbejdet, fortalte museumsinspektørerne Inger Wiene, Københavns Bymuseum, og Jacob Bjerring-Hansen, Arbejdermuseet, om hvordan det i hovedstadsområdet er lykkedes at "destillere" et kæmpestort materiale ned til 29 centrale industrimiljøer.

Etnolog Mette Lund Andersen fra Museet for Holbæk og Omegn fortalte, hvordan man i Vestsjællands og Storstrøms amter havde koncentreret sig om industrier med forbindelse til landbrug og råstof. Alle museumsfolkene var enige om, at både museerne selv og kommunerne nu er langt mere opmærksomme på industrikulturens betydning.

Mange af landets museer kommer til at arbejde videre med industriamfundets kulturArv frem til 2007, som er "Industrikulturens År". Med støtte fra KulturArvsstyrelsen og Kulturministeriet er der etableret et sekretariat på Nationalmuseet, og etnolog Pernille Wahlgren er ansat som projektkoordinator. Pernille Wahlgren kan kontaktes på telefon 33 47 34 27 eller e-mail pernille.wahlgren@natmus.dk.

Første spadestik til rejsning af gammel kostald

Sammen med Østrupgårds ejer, Michael Grønlykke, tog kulturminister Biran Mikkelsen det første spadestik.

En af Danmarks bedst bevarede middelalderlige herregårde får nu dens oprindelige gårdsplads tilbage. Østrupgård på Fyn har ellers mistet hele den ene længe på gårdspladsen, kostalden, under orkanen i 1999. Nu har Kulturarvsstyrelsen med et af de største støttebeløb nogensinde etableret et samarbejde med ejeren om at genrejse længen.

Kulturminister Brian Mikkelsen tog det første spadestik under et besøg på Østrupgård og sagde ved den lejlighed blandt andet:

”Det er sjældent, at en kostald ligefrem har enestående, national betydning. Det har den her. For vi kan vist alle godt fornemme, at der mangler noget. Østrupgård er ikke helt sig selv. Det smukke borganlæg og miljøet omkring det er ikke længere en af Danmarks bedst bevarede herregårdshelheder, det er slet ikke nogen helhed. For uden den længe, der mangler, kostalden, mangler også den store gårdsplads, der gav anlægget sin helt særlige karakter.”

Da bygningen væltede, blev tømmer, vinduer og døre nummereret og opmagasineret på gården. De skal nu samles i et gigantisk puslespil. Offentligheden vil få adgang til at se arbejdet undervejs. Samlet vil genrejsningen af kostalden koste 8,3 mio. kr. Kulturarvsstyrelsens støtte er på 6 mio. kr.

Østrupgård er et af de få bevarede borganlæg i Danmark. Omkring hovedbygningen dannede tre længer et gårdmiljø. Længen, der gik tabt, var oprindelig kostald på Østrupgård, men har ikke været i brug som sådan i mange år. Længen har i sig selv stor bygningskulturværdi, men det er dens afgrænsning af det store gårdsrum, der gjorde den til en umistelig kulturværdi, fordi den skabte en unik herregårdshelhed. Kulturarvsstyrelsen havde projektet til høring i Det Særlige Bygningssyn, og her var man enig. Kostalden var alle pengene værd. Man ville have Østrupgård tilbage, så man kunne vise fremtidige generationer, hvordan en middelalderlig herregård så ud. Kultur-

arvsstyrelsen gik derfor til ejeren, som indvilgede i genrejsningen, selv om han strengt taget ikke lige stod og manglede en kostald.

Om ejeren sagde ministeren:

”Michael Grønlykke er en af disse uundværlige ejere af vores kulturarv med et stærkt engagement. Man kan kun finde på at købe kulturarv, hvis man også holder af det og har tænkt sig at passe på det. Han vil også gerne dele det med os andre.”

Ministeren glædede sig over, at offentligheden skal have adgang til gårdspladsen i løbet af bygge-processen, så alle får mulighed for at følge arbejdet. Der vil blandt andet blive holdt flere åbent-hus arrangementer undervejs.

Idébog om børn og kunst

Kulturarvsstyrelsen har bevilget 30.000 kr. til Vejle Kunstmuseum som støtte til en bogudgivelse. Museet ønsker nemlig at omsætte sine gode erfaringer med ”kunstmuseet i undervisningen” til et idékatalog for folkeskolelærere.

Gennem syv år har Vejle Kunstmuseet haft et nært samarbejde med én af byens skoleklasser og deres lærer. Det er der kommet mange spændende museumsbesøg ud af og frem for alt en følelse hos børnene af, at museet og kunstværkerne også tilhører dem!

Vejle Kunstmuseum håber med bogen at kunne inspirere andre lærere til i højere grad at bruge det lokale kunstmuseum i undervisningen. Gode oplevelser i en tidlig alder øger chancen for, at eleverne også som voksne vil bruge kunstmuseet og dets tilbud om lærdom, indsigt og kunstglæde. Endelig kan et samarbejde mellem skole og museum give bedre integration, både etnisk og socialt.

Bogen skal efter planen udkomme i foråret 2006, samtidig med at Vejle Kunstmuseum genåbner efter en ombygning.

Bygnings- kulturens Dag

Bygningskulturens Dag løber af stabelen i weekenden 10.-11. september. Biblioteker, museer, bevaringsforeninger og andre har foreløbig meldt ca. 30 arrangementer, der knytter an til årets tema, "Modernismens Huse".

I arrangementskalenderen på Kulturarvsstyrelsens hjemmeside kan man se, hvad der foregår i de enkelte kommuner.

Hovedbiblioteket i Hellerup byder på en "super cool workshop", hvor byggeglade børn inviteres til at bygge en model af et modernistisk hus.

På Amager er der rundvisning i boligkarréen Gullfoss, tegnet af arkitekten Kay Fisker.

På J.F. Willumsens Museum i Frederikssund fortæller arkitekten bag udvidelsen, Theo Bjerg, om det oprindelige museum og nybyggeriet. Modernisme i stor skala kan man se på en bustur fra Værløse Museum til en betonhangar på Flyvestation Værløse.

I Middelfart kan man høre arkitekt John Lassen fortælle om opførelsen af byens nye Kulturo i Lillebælt. Arkitektskolen i Århus har forelæsninger om dansk modernisme og bevaringsproblemer i forbindelse med modernistiske bygninger samt en bustur rundt til modernistiske bygningsværker i Århus.

Længere mod vest, nærmere bestemt i Struer, er der "åben lejlighed" i et boligkompleks fra 1952-54, som snart skal rives ned.

Se mere om arrangementet på hjemmesiden: www.kulturarv.dk

Holckenhavn får nyt gulv i riddersalen

Kulturminister Brian Mikkelsen så det plankemateriale, der skal afløse det nuværende parketgulv, der ikke rigtig passer til en renaissance-riddersal.

Gulvet i riddersalen på Holckenhavn Slot ved Nyborg vil om nogle måneder igen se ud, som da salen blev bygget. Kulturarvsstyrelsen har besluttet at yde tilskud på 473.000 kroner, så salen igen får det rå plankegulv, som oprindeligt har ligget her. Gulvet vil koste ca. 1 mio. kr.

Arbejdet gik officielt i gang, da kulturminister Brian Mikkelsen på sin årlige besigtigelses-tur med Kulturarvsstyrelsen besøgte Holckenhavn. Han blev orienteret om projektet og lagde den første planke i riddersalen.

I dag har riddersalen et industri-parketgulv, der stammer fra 1950'erne. Det oprindelige gulv blev ødelagt af tyske flygtninge efter krigen. Men parketgulvet er alt for "fint" til en renaissance-riddersal. Dengang bestod gulvene af simple planker i faldende bredder – dvs at plankerne ikke har parallelle sider, men spidser lidt til, som da træet voksede i naturen. Man vil forsøge at rekonstruere

det oprindelige gulv så meget som muligt ved hjælp af ældre fotografier. "Umiddelbart vil mange mene, at det næsten ser forkert ud med et så groft gulv til et så fint rum, men når man har vænnet sig lidt til tanken, kan man godt se det for sig. Der findes stadig lignende bevarede gulve, her på Fyn f.eks. på Harridslevgård og Valdemars Slot," siger arkitekt Birte Skov, Kulturarvsstyrelsen. Holckenhavn ejes i dag af Christina baronesse Holck og Dennis Holck, som har omdannet herregården til et moderne conferencecenter med overnatning. Udover Kulturarvsstyrelsens støtte har Holckenhavn fået støtte til projektet af A. P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal (432.300 kr.), Bygningsbevaringsfonden af 1975 (40.000 kr.) og Carlsen-Langes Legatstiftelse (25.000 kr.)

Fredet skole går under jorden

Der er nu fundet en løsning for den fredede Munkegårdsskole i Gentofte. Kulturarvsstyrelsen har givet grønt lys for, at Gentofte Kommune kan grave ud til en etage under den fredede skolegård og skabe de nye rum under jorden, som kan rumme de faciliteter, som Gentofte Kommune ikke har ment kunne indpasses i den eksisterende, fredede skole. Dermed sikres Arne Jacobsens mesterværk mod bygningsmæssige ændringer.

Flere års tvist, men også konstruktivt samarbejde, er gået forud for løsningen. Tidligere projekter er blevet forkastet, fordi de var uforenelige med fredningen. Kommunen engagerede arkitekt Dorte Mandrup, der fik idéen om at bygge til under jorden. Dermed kunne Arne Jacobsens skole forblive uændret over jorden. I tæt samarbejde med Kulturarvsstyrelsen bearbejdede Dorte Mandrup sit projekt. Hensynet til den fredede skole kom helt på plads, og Det Særlige Bygningssyn kunne godkende projektet.

Projektet skaber med sin idé om at gå under jorden en klar skillelinje mellem den fredede skole og den nye tilbygning. Det giver muligheder for at arbejde i tra-

ditionen på fredningens præmisser i den fredede skole over terræn, mens man kan arbejde med nye tiltag under terræn.

Det nye projekt omfatter en helt ny tilbygning under terræn. Dagslyset skal komme fra lysgårde i den fredede skolegård. Tilbygningen vil binde skolens enkelte bygninger sammen, så man kan bevæge sig rundt på skolen uden at skulle udendørs.

Derudover indebærer projektet mindre ombygninger i den fredede skole – ændringer, der stort set følger de anbefalinger, som Kulturarvsstyrelsen tidligere har peget på.

”Der er tale om en rigtig god løsning, der opfylder kommunens ønsker om nye undervisningslokaler uden at anfægte de bærende fredningsværdier, der knytter sig til Arne Jacobsens mesterværk. Sagen er et rigtigt godt eksempel på, at man ikke skal stille sig tilfreds med det første, det bedste projekt, men at det kan betale sig at blive ved med at arbejde mod de rigtige løsninger – også selv om det tager tid og engang imellem kan virke håbløst. Det var i hvert fald umagen værd at vente

på den rette løsning i det tilfælde, og jeg er lykkelig over, at vi ikke gik på kompromis dengang, for så var alle blevet snydt for dette,” siger direktør Steen Hvass, Kulturarvsstyrelsen.

Sagen begyndte i 2003, da Gentofte Kommune søgte Kulturarvsstyrelsen om tilladelse til at ombygge Munkegårdsskolen. Det Særlige Bygningssyn mente, at planerne ville forringe den fredede skole og afviste dem. Kulturarvsstyrelsen pegede på en række steder, hvor man kunne foretage ændringer uden at anfægte fredningen, men de blev afvist af kommunen. Siden bad Gentofte Kommune om at få fredningen ophævet, hvilket kulturministeren afviste. Siden begyndelsen af 2005 har man så arbejdet sammen om at finde en helt ny løsning.

Munkegårdsskolen er opført i 1949-1957 af professor, arkitekt Arne Jacobsen og fredet i 1995. Munkegårdsskolen er ikke blot et hovedværk i Arne Jacobsens produktion, men tillige et hovedværk i dansk bygningskultur, og det vakte ved sin opførelse såvel national som international opmærksomhed blandt andet på grund af sin fremsynede bygningsmæssige organisation. Munkegårdsskolen var blandt andet medvirkende til, at Arne Jacobsen blev arkitekt for St. Catherine's College i Oxford.

Folder om landbrug

Landbrugsbygninger fra perioden 1850-1940 i Viborg og Nordjyllands amter er emnet for en ny folder.

Folderen gennemgår udviklingen fra den traditionelle stråetækte bindingsværksgård til statshusmandsbruget og de industrielt fremstillede byggematerialer. Den indgår i Kulturarvsstyrelsens gennemgang af ”Landbrugets bygninger 1850-1940”. Formålet er at udpege og frede de bedst bevarede gårde. Indtil videre er gårdene på Fyn, i Østjylland og i Viborg og Nordjyllands amter blevet registreret.

Den trykte folder og rapporten om Viborg og Nordjyllands amter kan bestilles hos Kulturarvsstyrelsen, e-mail kuas@kuas.dk.

Manglende overblik over netauktioner

Auktioner på internettet har gjort det vanskeligt at sikre sig imod, at danske kulturværdier forsvinder til udlandet. Internetauktioner udsender typisk ingen trykte auktionskataloger, og derfor kan Kulturværtdiudvalget ikke følge med i udbuddet, og det kan derfor heller ikke tage forbehold for udførsel til udlandet.

Det fremgår af Kulturværtdiudvalgets årsberetning for 2004. Kulturværtdiudvalgets opgave er bl.a. at vurdere, om kulturværdier, der sættes til salg, er af så stor national betydning, at de skal forblive i Danmark. Hvis det er tilfældet, kan udvalget forhindre udførsel.

Udvalget gennemgår auktionskataloger for at se, om de indeholder kulturværdier af national betydning. Men da auktioner på internettet ingen kataloger har, kan udvalget ikke vide, om der bliver udbudt kunst og kulturgenstande af national betydning, og det kan derfor heller ikke forhindre, at de bliver sendt til udlandet.

Det stigende antal internetauktioner vanskeliggør naturligvis Kulturværtdiudvalgets arbejde, og derfor planlægger man en informationsindsats, så både købere og sælgere bliver opmærksomme på gældende lovregler.

Koldinghus var de bedste

Museet på Koldinghus vandt konkurrencen "Bedste Arrangement" på Historiens Dag 2005. Museet havde valgt Christian 4. som gennemgående tema for dagen, Arrangementet udmærkede sig ved en kombination af flere elementer. Der blev fortalt om hekseprocesser, og elever spillede, klædt i dragter fra 1600-tallet, en dokumenteret hekseproces baseret på retsdokumenter. Der var en udstilling af klædedragter, køkken- og bordtøj og bøger fra Christian 4.'s tid. Man kunne smage på krydrede pølser med nellike og ingefær og sovs af oksefond, vineddike og citrusfrugter. Man kunne male sit eget våbenskjold. Og man kunne høre fortællinger om Christian 4. på Koldinghus.

I 2004 har Kulturværtdiudvalget imødekommet alle ansøgninger om udførselstilladelse, 22 i alt, og der har ikke været behov for at købe genstande, som var på vej ud af landet.

Ved at gennemgå auktionskataloger (42 kataloger med 40.552 numre) i 2004 tog Kulturværtdiudvalget forbehold over for fire genstande. Det fik ingen betydning, fordi alle genstande blev i landet. Forbeholdet får kun betydning, hvis genstanden bliver solgt til en udlænding. For så skal køberen søge Kulturværtdiudvalget om tilladelse til at før den ud af landet.

De fire genstande var:

"Cerises et Carafon", maleri af Paul Gauguin (blev ikke solgt på auktionen, og siden fik Ordrupgaard tilbud om at købe det)

Samling af breve til Just Mathias Thiele, 1817-73 (købt af Det Kongelige Bibliotek) Grønlandshistoriske dagbøger af Peter Tutein, 1925-26 (købt af Det Kongelige Bibliotek)

Brev fra H.C. Andersen, 1869 (købt af Odense Bys Museer).

Kulturværtdiudvalgets årsberetning kan læses på hjemmesiden www.kulturvaerdier.dk.

Den nedsatte bedømmelseskomité vurderede 20 arrangementer, der var indstillet i konkurrencen, men faldt for Koldinghus:

"Arrangementet var en meget differentieret historieformidling, hvor der både var værkstedsaktivitet, levende historiefortælling, historieskrivning af børn og unge og levendegørelse ved børn og unge. Der var ved arrangementet både mulighed for at se på, opleve, høre om og smage på historien," hed det i begrundelsen fra bedømmelseskomitéen.

Præmien var et gavekort på 15.000 kr. til Danske Kroer & Hoteller.

Nye skilte

Bornholms regionsborgmester, Thomas Thors, afslørede de første af de informationsstandere, som for fremtiden vil blive sat op foran de ejendomme, som Kulturarvsstyrelsen ejer.

De første er nemlig sat op foran Karnaphuset i Rønne. Det ene fortæller om husets historie, mens der på den anden er plads til aktuel information om, hvordan restaureringsarbejdet skrider frem. Desuden er standeren udstyret med en holder, hvorfra man kan tage et gratis postkort med foto af Karnaphuset.

Kulturarvsstyrelsen har sat lignende skilte op på søfortet Trekroner i Københavns Havn, Salling Østergaard i Sundsøre Kommune og Stenbrudsgården ved Nexø. Skiltene er tegnet af grafisk designer Nina Kampmann og arkitekt MAA Niels Henrik Kirkegaard fra designfirmaet Etcetera.

Salling Østergaard har også fået de nye skilte.

Bevaringsværdigt sidehus

Sidehuset til Bredgade 36, som i 1750'erne blev opført som en del af Den Kongelige Silkefabrik, er indstillet til at blive udpeget som bevaringsværdigt.

Sidehuset er en af de få bevarede industribygninger fra 1700-tallet. Det har store vinduespartier, der skulle skaffe dagslys til produktionen i en tid, hvor kunstigt lys var mangelfuldt.

Fabrikken havde i 1786 90 væve og 289 arbejdere, men silkevæveri var ikke nogen givtig forretning, og det blev nedlagt omkring år 1800. Senere var her dampklædefabrik og Bredgades Dampmølle. Dampklædefabrikkens ejer, I.C. Modeweg, blev siden grundlægger af Brede Klædefabrik.

Sidehuset er en treetages bindingsværksbygning i otte fag med tagetage. Den ligger i første baggård på en lang matrikel, der strækker sig til haveanlægget ved Christian 7.'s palæ på Amalienborg. I stuen var der presse og skæremaskine, på 1. sal garnmagasin, og på 2. sal spinderi. Maskineriet blev dengang drevet af en he-

stegang med lodret akse i en tilbygning til forhuset. Indvendig ses ingen af disse indretninger i dag.

Bygningen med bindingsværket og de tætsiddende vinduer har stor kulturhistorisk fortælleverdi. Det er en af de ganske få bygninger, som man ved er opført til datidens form for industriel produktion.

Det Særlige Bygningssyn finder, at sidehuset har store kulturhistoriske værdier, men at bygningen udvendigt er fornyet i en grad, der nærmer sig en kopi af den oprindelige bygning. Indvendigt er der ikke noget af den oprindelige indretning eller brug. Bygningen har derfor ikke de bygningshistoriske kvaliteter, der kan begrunde en fredning.

Vesterport fredes ikke

Kulturministeriet har omgjort Kulturarvsstyrelsens beslutning om at fredede Vesterport Station i København.

Det Særlige Bygningssyn havde i april 2004 indstillet stationen til fredning. Under den efterfølgende offentlige høring udtrykte DSB betænkelighed over for en fredning. Dels fordi en fredning ville kunne komme til at hindre etablering af et tidssvarende anlæg, hvis den nuværende bygning ikke længere opfyldte sit formål. Dels ville de mange tanker om at overdække Vesterport banegrav blive vanskeliggjort, hvis stationen var fredet. Kulturarvsstyrelsen besluttede i

oktober 2004 at gennemføre fredningen, hvorefter DSB indklagede beslutningen til Kulturministeriet.

Kulturministeriet finder, "at hensynet til muligheden for at tilpasse Vesterport Station til de trafikale og bymæssige krav, som måtte opstå i fremtiden, er så tungtvejende, at bygningens anvendelse ikke kan undergives den særlige begrænsning, som en fredning af Vesterport Station vil medføre."

Afgørelsen kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

1,5 mio. til digital formidling

Kulturarvsstyrelsen har bevilget 1,5 mio. kr. til digitale formidlingsprojekter på fem kulturinstitutioner.

Projekterne vil på forskellig vis formidle kulturarv for borgerne på internettet. Thorvaldsens Museum har modtaget 573.750 kr. til at gennemføre en virtuel tilbygning, der skal fungere sammen med den gamle, fysiske museumsbygning.

Odense Bys Museer vil med en bevilling på 410.000 skabe et historisk atlas over Fyn, som kombinerer kulturhistoriske databaser og historiske kort over landsdelen.

Kvindemuseet har fået bevilget 400.000 til at formidle audiovisuelt erindringsmateriale til børn og unge.

Hjerl Hedes Frilandsmuseum og Elmu-seet har hver især modtaget 50.000 til at videreudvikle deres projektidéer.

19 kulturinstitutioner havde søgt Kulturturnet Danmark-puljen om 9.344.599 kr. til digitale formidlingsprojekter. Puljen støtter udviklingen af nye formidlingsformer på internettet og kan søges igen til efteråret af statslige og statsstøttede kulturinstitutioner.

2,5 mio. kr. til gobelinvask og fiskefossil

Kulturarsstyrelsen har netop uddelt i alt 2.565.025 kr. fra en særlig pulje til konservering af "truede genstande af enestående national betydning". Midlerne går bl.a. til konservering af fiskefossil, til gobelinvask på Rosenborg og til restaurering af en skulptur af Paul Gernes.

Kulturarsstyrelsen havde modtaget 31 ansøgninger om knap 6,8 mio. kr. Ni ansøgninger er imødekommet. Ansøgningerne har været behandlet af Kulturarsstyrelsens faglige råd, som har vurderet, om genstandene levede op til kravet om både at være af enestående national betydning og truet. Følgende museer får andel i puljen for 2005:

De Danske Kongers Kronologiske Samling på Rosenborg:

Vask og konservering af otte gobeliner med guder og grotesker. 500.000 kr.

Djurslands Museum/Dansk Fiskerimuseum: Restaurering af modeller fra

Dansk Fiskeriforenings Modelsamling til national fremme af fiskeriets teknologi i årtierne omkring 1900. 207.900 kr.

Kulturhistorisk Museum Randers: Konservering af metalgenstandene, hovedsageligt smykker, fra jernalderbosættelsen Stavnsager. 75.000 kr.

Køge Museum: Konservering af stammebåd fra Varpelev. Båden er fra 1030 f.Kr. og er en af de sjældne fra bronzealderen. 500.000 kr.

Moesgård Museum: Konservering af den stærkt fragmenterede Brå-kedel fra tidlig jernalder samt af et antal læderstykker. 159.375 kr.

Morslands Historiske Museum: Konservering af fossil Tarpon-fisk fra moleret, den største fossile fisk fundet i Danmark. 567.500 kr.

Nivaagaards Malerisamling:

Konservering af Cima da Coneglianos maleri "Madonna og Barnet mellem to helgener", ca. 1490. 100.000 kr.

Nordjyllands Kunstmuseum: Restaurering og sikring af Paul Gernes' "Pudeskulptur", 1982. 55.250 kr.

Odense Bys Museer: Iværksættelse af fase 3 i et større konserveringsprojekt i H.C. Andersen-samlingen. 400.000 kr.

Puljen er ikke permanent, men Kulturarsstyrelsen regner med, at der igen i 2006 kan uddeles midler til konservering af genstande af enestående national betydning.

Restaureringsplan for karnaphuset i Rønne

En samlet restaureringsplan for Karnaphuset på Østergade i Rønne er nu præsenteret af Kulturarsstyrelsen. Samtidig har styrelsen præsenteret den arkitekt, som skal stå for restaureringen af det stærkt forfaldne hus.

Vinderen af forårets udbud blev arkitekt MAA Mette Maegaard Nielsen. Ved et pressemøde i Rønne præsenterede hun sin plan for restaureringen sammen med tegningerne af et nyt sidehus, der bl.a. skal rumme badeværelse.

Regionsborgmester Thomas Thors gav på mødet udtryk for stor glæde over, at det smukke Karnaphus nu bliver reddet ved Kulturarsstyrelsens mellemkomst. Kul-

turarstyrelsen købte Karnaphuset for et år siden, fordi den enestående bygning fra 1753 var ved at gå til. Huset er det sidste i Rønne, der har den karakteristiske karnap i behold, og indvendigt er huset udsmykket med 850 hollandske blå-hvide fliser og bemalede dørstykker. Det er hensigten, at huset efter endt restaurering skal sættes til salg igen.

Projekteringen af arbejdet er gået i gang, og det forventes, at håndværksopgaverne bliver sendt i udbud blandt lokale håndværkere til september, så byggeriet kan starte i oktober.

Der bliver rig lejlighed for indbyggere og besøgende i Rønne til at følge restaure-

ringen. De vil løbende blive informeret af to standere foran huset, og Kulturarsstyrelsen vil holde åbent hus-arrangementer.

Fem moderne villaer fredes

Den verdensberømte arkitekt Jørn Utzons kombinerede privatbolig og tegnestue i Hellebæk og arkitektparret Hanne og Poul Kjærholms hjem i Rungsted er blandt de fem villaer fra perioden 1945-70, som nu er indstillet til fredning.

Der er tale om de fornemste eksempler på efterkrigstidens villaarkitektur – om huse, der har været banebrydende og dannet skole for det efterfølgende danske villabyggeri. Med en enkelt undtagelse er det arkitekternes private hjem og tegnestuer, der nu bliver fredet. Som egen bygherre har der været frie rammer for eksperimenter og ”kompromisløshed”, og det er der kommet visionær arkitektur ud af – med USA og Japan som vigtige inspirationskilder. De fem huse er samtidig meget velbevarede og har ikke været igennem store moderniseringer i de seneste årtier.

Udvælgelsen af villaerne er sket på baggrund af en såkaldt temagennemgang, ”Efterkrigstidens villabyggeri 1945-70”, hvor Kulturarvsstyrelsen i samarbejde med Arkitektskolen i Århus har registreret og beskrevet i alt 27 villaer.

De fem villaer, som er indstillet til fredning, er:

Sveasvej 21, Hellebæk, Helsingør:

Villaen er opført i 1952 af Jørn Utzon som egen bolig og tegnestue. I 1959 blev huset udvidet med en tilbygning, som fordoblede boligarealet. Den ældste del af villaen var meget eksperimenterende for sin tid med én stor stue i åben forbindelse med køkkenet. Tilbygningen, der er forbundet med det ældre hus ved en

glasgang, er lidt mere traditionel i sin indretning. Fredningsforslaget omfatter hele villakomplekset, inklusive terrasser, havemure og garage.

Skovvej 35 A, Gentofte Kommune

Opført i 1952-53 af arkitekterne Eva og Nils Koppel. Villaen ligger på en skrånende grund, og det faldende terræn er udnyttet til at skabe en åben planløsning med forskudte niveauer. Udefra fremstår huset meget skulpturelt med en tredelt struktur: garage, mellembygning med soveværelser og bad samt hovedfløjen i to plan med stuer og køkken. Fredningsforslaget omfatter selve villaen, garagen og terrassen med tilhørende mur og ”nedgangsrampe”.

Solbakkevej 57, Gentofte Kommune

Huset er opført i 1953 af arkitektparret Karen og Ebbe Clemmensen som kombineret bolig og tegnestue. Det består af tre fløje i en svagt knækket U-form, der følger den trapezformede grund. Villaen er opført i beskedne byggematerialer: gasbetonblokke og tagpap, som brydes af en mørk stolpekonstruktion og store glaspartier mod haven og af en retlinjet dekoration i grå, sort, gul og rød omkring indgangspartiet. Indvendigt er husets oprindelige overflader, farver og faste inventar omhyggeligt bevaret og istandsat.

Smutvej 14, Gentofte Kommune

Villaen er opført i 1954 af lærer (senere professor) ved Kunstakademiet Erik Christian Sørensen. Den består af en T-formet plan med en bred boligfløj og en smalle vinkelret fløj, hvor Erik Christian Sørensen havde sin tegnestue. Huset er bygget helt af træ i en stram modulopbygning og med en sortmalet stolpekonstruktion i et grafisk-geometrisk linjespil. Indvendigt er husets fleksible plan med skillevægge, der nemt kan flyttes, bevaret. Fredningsforslaget omfatter villaen med udhus, carport, grusbeltet opkørsel og forplads samt haven med teglstensmur og stensætning.

Piniehøj 20, Rungsted, Hørsholm

Villaen, der ligger helt ud til Øresundskysten, er opført i 1962 af – og som bolig for – arkitektparret Hanne og Poul Kjærholm. Huset er meget enkelt, nærmest klassisk, med sin stramme ”æskeform” og de murede piller og gavle. Indvendigt er det opbygget helt symmetrisk omkring en tværgående akse med opholdsrum mod øst og soveværelser, køkkenet og bad mod vest. Husets originale overflader, farvevalg og inventar er velbevaret. Fredningsforslaget omfatter ud over villaen også havemur, bøgetræsække og grusbeltet indkørsel og forplads.

Fredningsforslagene var på dagsordenen, da Det Særlige Bygningssyn holdt møde den 16. juni, og er nu sendt i offentlig høring indtil den 13. oktober 2005.